

הרברט אייזנרייך: נוכחוננו במשרדו

לפעמים הוא אוהב את המשרד, על כל אשר בו. טוב שישנה העבודה, ולפעמים אוהב הוא את העבודה, והוא מתחפר בתוך העבודה כבתוך מערה. במערה הזאת שקט, בה רק בה יש בטחון, מחסה ומשען, ורעש המשרד הוא חלק מן השקט הזה, כמו אבני־הבית.

אך בלילה הזה—זה היה הלילה שבין ראשון לשני—שקט גם במשרד, כי בין ראשון לשני אין עובדים בסמוך, מאחרי הפונגית הגבוהה, ורק פעם־בפעם שומע הוא מעליו את רישרוש הטלפרינטרים, כי גם למעלה פתוחים כל החלונות לרווחה; וכשקרב אל החלון, שמע מחלון פתוח בעבר האחר של הרחוב משהו נחר.

נפלא להיות כאן. הוא חזר וניגש אל שולחן־הכתיבה וגילגל לו סיגרייה. את כל כספו ביזבו בגללה; היא היתה נערה יקרה, יקרה ככל הנערות שאוהבים ללא סיכוי; ועכשיו גילגל לעצמו סיגריות מן הזנבות, שצבר כבר זה ימים, ועדיין יש חמישה ימים תמיר מים עד למשכורת הבאה. כן, טוב הוא, שיש לך המקצוע, והוא העביר את עיניו על סביבו, כבעל־אתוזה המשוטט עם אורחו, בשעת־ערב, בשדותיו ובניריו. כך הרחיבה מערת־עבודתו את כתלי חללה. החדר היה כה גדול עד כי ששים איש או יותר יכלו לעבוד ליד שולחנותיהם, אלא מדפיות גבוהות, המגיעות עד לתקרה, חילקהו לחצי אחד ולשני רבעים, עם פתחי־מעבר בקיר; בחצי ישבו המתורגמנים והקצרניות, ומשם הוליכו מעלות אחדות למעלה אל לשכת־המנהל; החלק שבאמצע שייך לסוכ־נות, והרבע האחרון הוא המשרד שהוא עצמו עסוק בו, ולפי שאין הסוכנות עובדת בלילה שבין ראשון לשני, והמתרגמים בכלל עובדים רק יומם, היה שקט מאד במקום זה המחולק לשלושה, והוא הריח את ריחו של נייר, את ריחן של מכונות־הכתיבה ואת ריחו של אבק, אותו אוויר יבש, כמו נשתיר מחומה הגבוה של עבודתו. פעמיים התהלך, הסיגרייה בפיו קרבה אל קצה, בחדר כה־זכה; לבדו היה, ומחוץ לחוגי־האור, שחתכתו מן החושך מנורת־הרגל שעל מכתבתו, עם תאורת־התקרה המושבתת, קיבל הכל את הגון האפור של נייר מודפס. כן, לבדו היה, הוא עם העבודה שלו, מחופר לתוכה ומגולם בה, חתוך ממש מתוך כל המסופן האווילי האורב בחוץ בכל מקום. כה נפלא לבד! עורך־הכרוניקה לא יבוא אלא בחמש, הנער־השליח סמוך לשש, והכתבנית גרה בסמוך כלי־כך; אחרי חדשות־חצות הלכה לביתה ותשוב לכל המוקדם בארבע. הוא הביט בשעונו: עוד רבה השעה עד אז. לפעמים ישן היה שעות מעטות אלו, מצחו אל בין זרועו ואמתו המזוותות, ישוב אל שולחן־הכתיבה; או שהיה נוטל חפסי־נייר מאחת הכונניות ושוכב הוא עצמו פרקדן, חבילת־הנייר מתחת לראשו, על אחד השולחנות הריקים במחלקת־התורגמנים. אך על־הרוב לא היה ישן אלא מדבר, עם הקצרנית, כשלא היתה הולכת הביתה או ישנה. הפעם היה לבדו, וידוע ידע שיהיה לבדו, כי אותה כתבנית, שהמחזור המתחלף זימנז אתה

הפעם, היתה תמיד הולכת הביתה. ידוע ידע שהלילה הזה יהיה לגמרי לבד, והוא שמח על כך מאד. הנחרה שממול, כל רחש רחוק שמן העיר, וכל מה שהוא בחוק, הגבירו בו את הרגש שהוא לבד, ובלבדיות זו חסוי, שמור ומוגן. וכשהיה עולה לפעמים במדרגות אל האשנב של חדרהטלפרינטרים, לא היה זה בעיניו אלא מעין טיול אל אזור-הגבול של רגשו, לא עוד. חומר חדש נמצא רק לעתים רחוקות, וחברת אפ"א הביאה בשעה זו כמעט רק תרגומים משל רויטר ומשל אפ"פ, שאותם כבר ראה במקור.

ממשרדו, כשהיה נשען אל החלון, ראה את חזית הבית הגדול לארפה, ואל מעלה הזיידן-גאסה, ריקה היתה, וכשהיה מסתכל ישר-ישר, מביט בדיוק אל תוך הרמאן-גאסה, שהוליכה לשם אל המסעדה, שבה היו מקבלים בצהריים את ארוחת-הקנטינה שלהם על מגשים-של-פה. מכאן אל החשמלית בווסטבאן-שטראסה, אל המשטרה, אל מכבי-האש, וגם סימטה זו היתה ריקה, והוא הפנה ראשו לימינו ושלה מבט חוקר אל הכניסה לבית-המעבר, אל אותה סימטה בלתי-מוצלחת שאפילו לא נשאה שלט-של-שם, והוא עוד עיין במפה, שהיתה קבועה בנעצים אל הקיר מאחורי מכתבתו של עורך-הכרוניקה, וראה ששמה אָרְלֶן-גאסה, אותה סימטה המתרחבת ונעשית מעין קרפיף המשמש חניון-למכוניות ואחר היא נדחקת אל תוך בית-המעבר, וכשהצית את בית-המעבר הנה לשמאלך גם בית-הקפה. שם, באֶלוֹה־הוֹף, היה יושב אז עמה תמיד, ותכופות ויותר ויותר תכופות אחר-כך גם בלעדיה, ולפניו כוס חלב שלתוכו יצק את הקוניאק, חלב-קוניאק, ולאחר-מכן המשיך בקוניאק נקי. זה היה מתועב יותר מדי, ותמיד באותו בית-קפה שאותו לא חיבב כלל; אך הוא סבר שהכרח כי תחזור, ואם בכלל תבוא, הרי רק לבית-קפה זה.

הוא סר ממפת-העיר וקרב שוב אל החלון, ובשעה שחזר וצימצם מבטו, בדומה למשקפת שבעדשתה מצטעפת התמונה כמאחרי דמעות, וניסה לשוב ולהתמצא בסימטה, שהוליכה היישר כנגדו אל המטעמה ואל החשמלית, ראה את השניים. עומדים היו בדיוק באמצע הכביש, היא, האשה, כבר כפונה ללכת. האיש, גבוה ממנה כחצי-ראש, ניגש קרוב-קרוב אליה, ונראה כאילו הוא מדבר ומדבר על לבה בלא הפסק. האשה הרימה ראשה, והאיש נדם. זה ליד זה קרבו אל ימין הכביש, וכאן נשארו עומדים. האשה היא שנעצרה ופנתה פתאום אל פני האיש, ומיד נעצר אף הוא, ושניהם הסתכלו זה בזה ארוכות ומחרישים. אחר-כך נטלה, עדיין בלא אומר, את זרועו, שוב פנתה לאחור, תנועת האיש נשרכה מאחריה, ושלובי-זרוע שוב פסעו השנים עד לקרן-הזווית שממנה פונים אל בית-המעבר. מחלוננו ראה עכשיו את פני שניהם, והירהר: אה, מה-מכוערת היא! מה, למען-לשם, יכול הוא למצוא בזו? הם פנו אל מעבר לקרן-הזווית, וכאן נעצרה האשה. אחרי שאמר האיש משהחרישי-מאד נעצרה פתע, בהסיטה בחזרה אל רגלה הימנית את רגל שמאלה. שכבר היתה בתנועה קדימה, בטלֶטְלָה שסימרה את כל גופה המרטט; הם עמדו כמו מתחת לאהיל, בתוך אלומת-אור של פנס-רחוב קהוי, שהיה מחובר באמצעות מוט-מתכת מעוקל אל הקיר האטום של בית-הקרן באֶהוֹרְן-גאסה; כך עמדו חוורי-ירח; כקפואה

התמידה האשה הרף־עין זעיר, שהספיק לה לומר איזו מלה אחת אך לא הספיק לו להבין אותה מלה. היא נסבה לאחור, יצאה מן החופה הבהירה, שלאורה—כפי הנראה—נתחורר לו לאיש משהו נורא, והסתלקה אל המקום שממנו באו השנים. מלה אחת אמרה, כלשהי, רק אחת יחידה, שאותה אמנם שמע האיש אך לא הבין, ואילו הצופה שם למעלה בחלון אף לא שמעה כמובן אלא רק חש בה, ואחר אותה מלה אחת־יחידה שאמרה הלכה מכאן והשאירה את האיש, שאליו דיברה, על עמדו, ועוד בטרם יוכל האיש להשיג את שאירע, להחזיק בו, להחזירו, כבר היתה האשה בהרמאן־גאסה, ואז קפץ גם האיש ויצא מאוהל־אלומת־האור, וקדימה עד לקרן־הזווית, אך היא כבר היתה רחוקה פסיעות ארבע, חמש עתה, עתה שש, ועוד ועוד התרחקה, והתרחקות זו נדמתה ללא סוף; וסוף־סוף הבין האיש, והוא גישש מאחריה, אך כבר נגע בריק, עוד מספר פסיעות מועדות פרוצעד, ידו שלוחה אל המרחיקה, אחריה, אז חזרה היד ונרתעה אל גופו, וזה התנדנד פתאום כשיפור, כמו נתקל בקיר־של־זכוכית. כל נייע נשר מעל האיש, וטורקניות הידהו פסיעותיה של האשה, שכבר פנתה לעבר קרן־הזווית, ואז היה שקט. עדיין היה האיש עומד שם במקום שבו התנגש בקיר־הזכוכית של התנפרותם, להסעיר גדול ועירום, בהתנגשות זו נשר מעליו כל שהיה משלו, והוא נראה עלוב עד להקיא, ובו, עד־הראייה, הצופה למעלה בחלון משרדו, שראה את כל זה, את התקוה הבלוואה, את המשחק העלוב ברגש־הכבוד־העצמי ואת חפיון־הפנים המוחלט: בו אחזה הברושה הקטלנית־שבקטלניות, הוא טרק את החלון והתישב על שולחן־הכתיבה, רגליו מתופפות אל דופן־הלבידים של השולחן. נהדר היה לשמוע רעש זה ולדעת שהוא היה מתגונן מפני הכסיליות; לא, אף לא היה נאלץ להתגונן, כי שונא הוא להיראות עלוב, מושפל ועירום ורועד־מקור לעיני־כל; ומה שעתה־זה ראה לימדו מחדש לאהוב את מערתו, שלעולם לעולם לא יעמוד כה עלוב כמו זה שחזה בו: אותה דמות עלובה שלו עצמו. הוא מיען אודי־סיגריות אחדים ופורר את הטבק, והירהר באותם ערבים איז־ספור שבאלוה־הוף, ושבגללם אנוס הוא עכשיו לעפל את האודים המסריחים, ופתאום קפץ מעל המכתבה ורץ למטה אל המסדרה, אל הסדר, שהיה מוכר מכירה שחורה את הסיגריות האמריקאיות הטובות, וכבר בעלתו הדליק לו אחת מן החמש ההן שעוד הספיק לו כספו בשבילן. שום דבר שלא יזכיר לו את כל החרפה, שקיימת ושהיתה קיימת לגביו, אלא שלעולם לא תהיה עוד קיימת. והוא חשב: מה־נפלא הוא שישנה העבודה. בעבודה, חשב, חסוי הגבר, והוא בבית, בבית עמוק יותר מאשר בכל חיק שהוא, עמוק אף מאשר בחיקה של אמה; בעבודה מנוע הוא מכל כסילות ומכל עליבות המצפות לו בחוץ. תפארת הוא אותו משרד מאובק, מרופש, שצבעו צבע־עץ, צבע עץ יבש, עם שיירי־דבק על לוחות־השולחנות ועם סלי־הניירות העוברים על גדותיהם, עם המיחם החשמלי שם בפניה, מרובב מרוב מישק־קפה גולש, אותו משרד על כל רעשו, תולדת ארבעים או חמישים מכונות, על הכורסות הקשות ועל המדפיות הגבוהות, שבהן כל המתארע שם בחוץ מתויק יפה, מכורך, מסודר, מטופל, ממין ושמור. מאורכב אותו חוץ שפל, על כל איזמיו, פיתוייו והינפיו ועל כל עלי־

בוהו. הה. טוב ונפלא הוא שיש לו לאדם עבודה זו, העבודה באותה מערה חמימה, סרחנית, מלאה ריחנייר ומלאה רעש מכונות־הכתיבה הנוקשות, והוא ידע היטב־ היטב על־מה־זה שמח להיות כל הלילה לבד־לבד. ומה שעתה־זה חוזה, אותו פסל תמונת כל העליבות שבחוץ: זה נתרבץ לו כברית אחרון, מלוא כל רוחב הפתח, שבעדו יכול היה עוד להימלט מבדידותו.

לאחר־מכן, כאשר שוב פתח את החלון, היתה הסימטה ריקה. על שער־ידו קרא את השעה, בלא לקלטה במודעו; לא איכפת היה מה השעה עכשיו. חשוב היה שהיתה לו העבודה שלו. אדם, חשב, שיש לו עבודה שלו לעשותה, אינו צפוי לסכנה שייעשה שטויות ושייעשה עלוב, שדוד וערום. העבודה, היררה, היא אם האדם, היא שאָרתו, כסותו ומעונתו. עליו רק לעשותה.

וכשפנה אל שולחן־הכתיבה כבר עמדה הקצרנית בחדר; היא נכנסה בשער־הבית העילי, וכבר היתה אצל הטלפרינטר; ניפנפה בצרור־ניירות; החומר החדש. הניחה אותו לפניו על המכתבה, ואצבעותיו פירדו את הדפים, כמו דרך־זילזול. ממול שוב שמע את הנחירות. "אתה לגמרי לא ישנת?" שאלה הכתבנית.

"לא".

"כלום, לגמרי לא?"

"לא, לגמרי לא". הוא גרר כיסא אל השולחן, וגם הקצרנית התישבה אל מקומה. על ברכיה מונחות היו צניפות־הצמר וחלק־הגב של האפודה, שבה עבדה בהפסקות בין הכתבה להכתבה. היא סורגת אותה בשביל הידיד שלה, היררה, והוא ניסה לדמות לעצמו איזה איש הוא ואיזה חיבות היא מבקשת; ועוד היררה שמא אין זה כלל הנכון בשביל האשה הזאת. אבל עכשיו לא סרגה אלא הביטה אליו כשואלת, והוא אמר: "עוד אין כלום".

היא מישמשה את הצניפות, אחר הרימה ראשה ואמרה: "אני הרי גם כמעט לא ישנתי". לא יכלה לקבוע אל־נכון אם הוא מקשיב לה, וקצת באי־בטחון המשיכה: "מה אתה אומר: כבר אמרתי להירדם, או יכול להיות שכבר ישנתי קצת, זה אף פעם לא יודעים כל־כך בדיוק: אז מצלצלים מעלינו, וזה לא נפסק. איש אחד גר פה, הוא הולך כבר יותר משנה עם אשה אחת, אך משהו לא בסדר ביניהם. אף־על־פי שהוא תמיד היה טוב מאד אליה, וגם היא היתה תמיד טובה מאד אליו, אבל משהו לא היה בסדר, והאיש הזה ניסה להתהרג".

"להתהרג או להרוג—את עצמו או אותה?" שאל.

"את עצמו, להתאבד", ענתה. "האשה הרי כבר לא גרה אהו. שבועות אחדים היתה גרה אצלו, אבל אחר־כך שוב הלכה ממנו. אני הרי ראיתי את השנים לעתים קרובות, אצלנו בבית, ושם בבית־הקפה", ותנועת־יד מהירה הורתה בכיוון בית־המעבר, באֶל־זה־הוֹף זאת־אומרת, היררה, גם אלה—כל מה שמתגורר כאן בסביבה, הולך לשם. והוא שאל את הקצרנית: "גם את הולכת הרבה פעמים לאֶל־זה־הוֹף?"

"לא הרבה", אמרה. "רק כשהתינוק אצל ההורים, בסופי־שבוע לרוב, אז אני הולכת לשם בשבת. הרי באמת די נעים שם".

"נכון, זהו באמת", אמר, וכבר התכעס על ששיקר. ואחר־כך הירחר שהנה אפוא יש לה התינוק. בלי אבא, והוא היה מעדיף לדבר על דבר אחר; אך היא המשיכה: "ובכן, אדֹאָה מצלצלים, וזה היה האשה, והיא קוראת משהו אליו למעלה ואחרי כמה רגעים הוא יורד מן המדרגות, אחרי שעה אחת הוא היה פה שוב, אבל בלעדית. אני שמעתי את זה, כי לא יכולתי שוב להירדם, מפני שהתינוק לא היה יכול שוב להירדם, מפני זה שמעתי הכל. אבל אחר־כך נרדמתי, ואחר־כך היתה ההתרגשות, כי הוא רצה להתאבד. הוא הוציא את צינור־הגז, והאשה, זו שגרה על־ידו, הריחה את זה. כי אתה צריך לדעת: הבית שלנו הוא בית ישן מאד, ומאז הפצצות הוא מקולקל, ובין המטבח שלו והדירה של האשה—"

"של איזו אשה?" שאל, כשעינו עוברת על הידיעות שהיו פרושות עתה לפניו. "של האשה שגרה על ידו. זאת־היא לא יכולה לישון מפני הרימאטיזם שלה", הסביר רה, ופניה נעו כמחמת כאב. אבל אחר־כך גיחכה: "השכנה שלנו אומרת: זה לא הרוימא, זה הפשפשים. אבל", ושוב כולה לענין, "גם ביום היא הולכת עקומה כולה, זה ודאי הרוימא. ובין הדירה שלה והמטבח שלו יש רק קיר של קרשים; אמנם עם טפיטים, אבל בכל־זאת מעץ, וכך הריחה את זה האשה."

"והאיש?"

"אותו לקחו מן העזרה הראשונה. הם היו מוכרחים קודם לשבור את הדלת; אך זה היה רעש! ובגלל הענין הזה לא ישנתי בכלל".

"את לא עייפה?"

"ההתרגשות העירה אותי לגמרי". ועודה מדברת, סידרה לעצמה את התסרוגת ומנתה את העיניים. "ארבע־עשרה—עשרים—עשרים־ושש", מילמלה, ושניהם שתקו. מבטו ריחף־שוטט עוד על־פני הדפים, שאותם הוסיפו עדיין אצבעותיו למיין, מוכנית, באפס־מנוחה. ולאחר הפסקה ארוכה שאל אותה: "אז־מה את חושבת, מצבו חמור? זאת אומרת—הוא יעבור את זה?"

"אה־כן", אמרה. "אני מאמינה שכן. הרופא מן העזרה הראשונה אמר שזה לא חמור כל־כך. אבל רבע־שעה יותר מאוחר—אז זה היה חמור, או אפילו לגמרי מאוחר מדי". וכמו קר לה, קימרה את גבה, וסרגה־סרגה, בתנועות זריזות־נורא של אצבעותיה. שוב נתלקחו, ונמל־התעופה אורלי, ותחרות באנקארה—זה שמה למדור־הספורט—ותחזית ליום־ב', ושר־הכלכלה ב' וג', ואספקת־מים לגן־החיות—למדור־הכרוניקה—ורויטר, ועוד פעם רויטר—לתיוק—ועוד פעם שר־הכלכלה, אחר־כך כנס ב—, ונפילת מטוס ליד, ושביטה של כורי־הצדה כל זה, לתיוק, הצדה, הרחק הצדה—ושביטה שתיים, ובין כל אלה העלים הדקדקים של העתק־רויטר—לתיוק שמאלה—וספורט—סיכום—שמה—וגזר־דין־מוות בקארלסבאד—לשם, לשונות־חוץ ושיא־ביקורים בערי־הרחצה—כרוניקה—וסמינריון־קיץ—הצדה—. ואז פתאום אמרה הכתבנית: "הירהרתי והירהרתי, אם זה לא ידיעה לכרוניקה. חשבתי לי, אני אספר את זה אחר־כך, כשיבואו, לאנשי־הכרוניקה". הוא הסתכל בה מחריש, והיא המשיכה: "אבל—אחר־כך שוב חשבתי, זה הרי לגמרי לא כל־כך חשוב, כידיעה זאת־אומרת, לא כל־

כך חשוב. רי—זה כלי־כך פרטי. אם זה היה קורה למישהו עצמו, גם לא היו רוצים שיעשו מזה ידיעה. אני קודם רק כך סתם חשבתי; זה רק כך עבר לי בראש. אתה יודע, והיא ניסתה לחייך, "בלילה, בייחוד כשלא יכולים לישון—או לפעמים יש כל מיני מחשבות כאלו".

"כמוכן", אמר, בלא כל משמעות. "אבל—את חושבת שדבר כזה יכול לקרות למישהו בעצמו?" שאל, ומיד הרגיש מה עשה. הוא הרגיש מה־מגוהך הוא זה, כל זה, שפורה ובא יום־יום, לילה־לילה, ללא הפסק, אל מכתבתו, להיות נערך במספר העפות־עין ובמספר תנועות־יד ונתברר לו שיכול היה להחליף את הדפים, שרירותית, בלי־משים, מתוך רישעות או אדישות או מכל סיבה שהיא או ללא כל סיבה: יעשה מה שיעשה, היתה זו פ־ארכה: כאילו חורף הוא לשון למישהו שאינו מסתכל, או שמעקם את אפו מאחרי גבו; והוא חש כמה בזוי כל זה, וכי הוא שנא את זה, את כל הסחי הארור הזה, כשזה כבר כבוש, מצונם, פשוט־גשמיותו—וממשותו, אותו נמסר־לנו, וטרם־נתברר, ונדחה, וניצח, ונתגלה, ונסתיים, ונפגעת־אונה, ונרצה ונפטר... הו מה־שנא הוא את כל החנוטים השטוחים האלה של גייר וצבע־דפוס שחור מחוסן מרקב ומחידלון, אך מה חסר־תועלת, לפי שכלום מזה אינו עשוי להי־רקב, כלום אינו עשוי להישחת ולחדול, לפי שמעולם עוד לא היה, לוא לרגע קט, צפוי־חידלון, חי־עשוי־לגווע; אותם דמוי־חנוטים, שאינם מוותרים בכך על המעבר־לחיים־ולמוות שלהם, שגם אין בכוחו לקבוע את מקומם באיזור של מגורי החיים־המוות, בכך שהוא מתקין אותם מחדש להיות מדובריים ומושמעים; הו, מה־שנא את כל זה—כל זה הארגון של ההתאבדות הזוחלת, שהחיים מבצעים בדרך־עקיפים זו. הוא נטל חלק בכך: התחפר בתוך קליפה זו שאין חיים אותה, כדי להתנער בעצמו מן החיים, משום שמוג־לב היה מדי להמתין עד שיבוא המוות אל תוך החיים האלה. והיא, הקצרנית, אף שלא חשה שלהוט הוא לשמוע את ההן שלה על שאלתו, חשה עם זאת שלהוט הוא מאד לשמוע את דעתה.

"למען השם!" התאנחה, סילקה מעליה את תסרגתה, שיפלה את רגליה וזקרה את ידיה המקופלות בחיקה. "למישהו בעצמו אולי לא. אף־על־פי שאף פעם לא יודעים. אולי..." ופתאום מזוקפת־גו ופונה לצדו, בהתעוררות: "תראה, האיש! הוא היה אדם שקט, עדין, היו לו נימוסים, הרויח באמת לא רע, והשנים... אֵלִי, היא מכוערת, זאת אומרת, היא מאמינה שהיא מכוערת ו—אתה יודע!—זו היתה כל הבעיה: היא האמינה כי רק מרחמים הוא טוב וחיבב אליה. היא לא יכלה להאמין שגבר כמוהו מחבב אותה. זאת כל הבעיה, אני יודעת. אבל שיקח את זה כלי־כך ללב—אלי־שבשמיים. מי היה חושב את זה! לא היא אלא הוא! אף אחד לא היה חושב זה ממנו, גם כשכבר הלכה ממנו. אולי לא היה הוא עצמו חושב זאת על עצמו".

הוא הקשיב מאד, וכשסיימה ביקש לתאר לעצמו את מראה השנים; היא עשתה זאת, ואז ידע שהיו אלה. "לא", אמר, והיא שמעה בקולו הריפות שלא ידעה בו, "לא. לא צריך לעשות מזה ידיעה". הוא הביט בה: "אני חושב שזה יפה מצדך שוויתרת מיד על הרעיון הזה. זה באמת נחמד מאד מצדך. אני חושב". עדיין השהה מלוא מבטו על

פניה, והיא לא ידעה מה עליה לענות על כך; כי בעצם מאד היתה רוצה לעשות מזה ידיעה; אבל אם הוא אומר, הרי זה כבר בסדר שלא עשתה זאת; וממבוכה זו ניתקה עצמה, בקפצה מעל כיסאה: "עשר לפני חמש! אני קופצת למעלה, לטלפרינטר". כאשר שוב היה לבדו ניגש עוד פעם אל החלון, אלא שעכשיו כבר היה בהיר ובכל מקום ראה בני־אדם. בעוד שעה ייפתח בית־הקפה; בהיותו מהרהר כך נפוצר־נתמס־מסו מחשבותיו בין אתמול ובין מחר אל תוך אור־לא־אור של דימדומי־הבוקר. הקצ־רנית חזרה מן הטלפרינטר, הביאה חומר חדש. הוא כיבה את אור־החשמל, היום העולה האיר מן החוץ דיו; ישב והתחיל לנבור בניירות. "אתה מחפש משהו?" שאלה אותו; "לא", ענה. אחר־כך מצא משהו, ומסר־ט־אפ־א הארוך גזר גזיר קטן והושיט־לה. "להעתיק?" שאלה (כי לפעמים היתה משתמשת בטקסט כמ־שהוא). "לקרוא!" ענה. היא קראה את השורות־י־ח־צ־י, אחר־כך הביטה אליו. ראתה שפניו מחורצים מעייפות ומקומטים מצער, ואמרה: "אבל אתה בכל־זאת עייף מאד. לא כדאי היה לך לישון עוד קצת?" עכשיו היתה מרוצה שוויתרה על רעיון הידיעה, ומכיון שלא ענה על שאלתה הביטה בו, ואחר־כך באותו מבט שואל אל סרט־הנייר, שעדיין בין אצבעותיה. "שימי אותו שם אל הכרוניקה!" אמר ולא יסף, אך כאשר קמה, אמר: "הו, זרקי את זה!" וכשראה אותה מהססת, הוסיף: "עשי בזה מה שאת רוצה". הייאוש, שהכתיב את הוראותיו והעכיר את קולו, עבר עכשיו גם אליה, וברגע שעמדה לעשות את הקל־ביותר, כלומר את הנכון—להניח שם את פיסת־הנייר—אותו רגע עצמו אמר הוא: "הניחי את זה שם. הרי ממילא אין זה מ־שנה". היא הניחה את פיסת־הנייר על שולחנו של עורך־הכרוניקה; ועל ראשי־בהונותיה, כמי שנוהרת לא להיתפס על עבירה, חזרה מהר אל מקומה, והוא התחיל להכתיב לה, ובקושי. היא הרגישה שהוא מתרכז כולו במעשה־ההכתבה. אלא שבעצם ההכתבה קם וניגש, צועד כמי שמבוסס עד קרסוליו בניורת רקובה, אל שולחו עורך־הכרוניקה. נטל את הסרט הקטן, מיעך אותו בין אצבעותיו, בחריפות הרבה יותר מן הדרוש, והטילו, כבר שוב בדרכו אל מקומו, אל סל־ניירות. הרגיש שביקשה עכשיו לומר משהו, אך הוא לא רצה לשמוע כלום, וחידש, עוד בטרם תשב מוכנה לגמרי, את הכתבתו המופסקת, בחיפזון כל־כך עד שפלל לא היה בידה לומר משהו; מעט אחר־כך נכנס עורך־הכרוניקה לחדר, בשש בא השליח, במשך הזמן שכחה מה ביקשה לומר, והם עבדו ללא הפסק, עד שבאו עובדי־היום להחליפם.